והא שבת דמחייב בפאה (א) ומחייב במעשר דתנן כל שחייב בפאה חייב במעשר ומדחייב במעשר מטמא טומאת אוכלין אלמא כל מילי דעביד לטעמא מטמא טומאת אוכלין דהאי שבת לטעמא עבידא ורמינהי *הקושט והחימום וראשי בשמים והתיאה והחלתית והפלפלים וחלת חריע נקחין בכסף מעשר ואין מטמאין טומאת אוכלין דברי רבי עקיבא אמר לו רבי יוחנן בן נורי אם נקחין בכסף מעשר מפני מה אין מטמאין טומאת אוכלין ואם אינן מטמאין אף הם לא ילקחו בכסף מעשר *וא"ר יוחנן בן נורי נמנו וגמרו שאין נקחין בכסף מעשר ואין מטמאין טומאת אוכלין אמר רב חסדא כי תניא ההיא בשבת העשויה לכמך אמר רב אשי אמריתה לשמעתי' קמיה דרב כהנא (אמר) לא תימא בשבת העשויה לכמך הא סתמא לקדרה אלא סתם שבת לכמך עשויה *דתנן השבת משנתנה טעם בקדרה אין בה משום תרומה ואינה מטמאה טומאת אוכלין הא עד שלא נתנה טעם בקדרה יש בה משום תרומה ומטמאה טומאת אוכלין ואי ס"ד סתמא לקדרה כי לא נתנה נמי סתמא לקדרה אלא לאו ש"מ סתמא לכמך עשויה ש"מ: **מתני'** כל שחייב בראשית הגז חייב במתנות ויש שחייב במתנות ואינו חייב בראשית הגז *כל שיש לו ביעור יש לו שביעית ויש שיש לו שביעית ואין לו ביעור: **גמ'** כגון *עלה הלוף שוטה והדנדנה יש שיש לו שביעית ואין לו ביעור *עיקר הלוף שוטה ועיקר הדנדנה דכתיב *ולבהמתך ולחיה אשר בארצך תהיה כל תבואתה לאכול כל זמן שחיה אוכלת מן השדה אתה מאכיל לבהמתך בבית כלה לחיה מן השדה כלה לבהמתך שבבית והני לא כלו להו: **מתני'** *כל שיש לו קשקשת יש לו סנפיר ויש שיש לו סנפיר ואין לו קשקשת כל שיש לו קרנים יש לו טלפים ויש שיש לו טלפים ואין לו קרנים: **גמ'** כל שיש לו קשקשת דג טהור יש שיש לו סנפיר ואין לו קשקשת דג טמא מכדי אנן אקשקשת סמכינן סנפיר דכתב רחמנא למה לי אי לא כתב רחמנא סנפיר *הוה אמינא מאי קשקשת דכתיב סנפיר ואפילו דג טמא כתב רחמנא סנפיר וקשקשת והשתא דכתב רחמנא סנפיר וקשקשת מנלן דקשקשת לבושא הוא דכתיב *ושריון קשקשים הוא לבוש ולכתוב רחמנא קשקשת ולא בעי סנפיר א"ר אבהו וכן תנא דבי רבי ישמעאל *יגדיל תורה ויאדיר: **מתני'** *כל הטעון ברכה לאחריו טעון ברכה לפניו ויש שטעון ברכה לפניו ואין טעון ברכה לאחריו: **גמ'** *לאתויי מאי לאתויי ירק ולרבי יצחק דמברך אירק לאתויי מאי לאתויי מיא ולרב פפא דמברך אמיא לאתויי מאי לאתויי מצות ולבני מערבא דמברכי בתר דסליקו תפילייהו אשר קדשנו במצותיו וצונו לשמור חוקיו לאתויי מאי לאתויי

ריחני

*) [פסחים נב: ע"ש]

תורה אור

[דברים יד]

רש"י

והא שבת וכו'. לאו קושיא היא אלא מילתיה דייק ואזיל: **לטעמא.** למתק הקדרה: **והחימום.** פיטרטר"א: **והתיאה.** היינו סילה: **חלת חריע.** קרו"ג והוא כרכום: **אף הם לא ילקחו בכסף מעשר.** דרחמנא אמר ונתת הכסף וגו' ואכלת לפני וגו' והני לדידן' לאו אוכל מינהו: **נמנו וגמרו כו'.** אלמא כל מידי דלא עביד לאוכלו אלא להטעים הקדירה לא מטמא דהא פלפלין וכרכום לטעמא עבידי: **לכמך.** לכותשין אותו ונותנין אותו בכותח ועיקרו (ב)שבתוכו מטבילין כל אוכל דהאי לאו לטעמא עביד דהוה עיקר: **אמריתה לשמעתא כו'.** הך שמעתא דפרישית לקמיה לא תימא כו': **העשויה.** שהלעיטה לכך הא סתמא לקדרה ולא מטמא: **אלא סתם שבת לכמך.** ומטמא: **דתנן השבת.** סתם שבת משמע: **אין בה משום תרומה.** שאם זר הקלא ונפל לתוך קדרה של חולין אינו מדמע: **כי לא נתנה נמי סתמא לקדרה.** ואמאי מטמאה הא אמרינן לעיל דמידי דעביד לטעמא לא מטמא: **מתני'** **כל שיש לו ביעור.** שהוא מצווה לבערו מן הבית בשביעית כשכלה לחיה מן השדה: **יש לו שביעית.** לענין שחייב להפקיר ואסור לעשותן סחורה ומלוגמא ואפיקטויזין: **ויש.** שנוהגת בו קדושת שביעית ואין לו ביעור כדמפרש בגמרא עיקר הלוף והדנדנה שאין כלים מן השדה בימות הגשמים: **גמ'** **לוף שוטה.** שם לוי הוא ועשבים הם: **עלה הלוף שוטה והדנדנה.** וה"ה לכל הכלים בימות הגשמים מהשדה אלא הא דנקט הני משום דסיפא דמתניתין מיתוקמא בעיקרן ואשמועינן חילוק בין עיקרן לעליהן: **מתני'** **קשקשת.** מלבושין של דג: **סנפיר.** אלו כנפים ששט בהן על פני המים: **יש לו טלפים.** פרסותיו סדוקות שאין קרנים אלא לבהמה ולחיה טהורה: **ויש שיש לו טלפים.** כגון חזיר ואין לו קרנים: **גמ'** **דג טמא.** איכא דיש לו סנפיר: **אקשקשת סמכינן.** דהאמרת כל שיש לו קשקשת(ג): **ה"א מאי קשקשת דכתב רחמנא היינו סנפיר.** כנפים שפורח בהן מכי לית ביה כנפים שרי ואתי למישרי דג טמא ולהכי כתב תרוייהו דעל כרחך חד מינייהו לבושא הוא. אייקרי"ן בלע"ז: **ופרכינן והשתא דכתיבי תרוייהו מנלן דקשקשת לבושא הוא.** דקתני כל שיש לו קשקשת יש לו סנפיר אלמא פשיטא לן מאי קשקשת ודאי מהאי קרא נפקא ושריון קשקשים הוא לבוש אלמא לבושא מיקרי וכיון דמהאי קרא נפקא לן השתא לא לכתוב סנפיר ולכתוב קשקשת דהא ליכא למימר הוה אמינא מאי קשקשת סנפיר: **דמברך אירקא.** לאחריו בורא נפשות רבות כי היכי דמברכינן אכל מיני מאכל ועל כל פרי העץ חוץ משבעת המינים דבעינן ברכה אחת מעין ג': **מצות.** ציצית ולולב ושאר מצות שמברכין עליהן עובר לעשייתן:

ו גמ"ל: לדידך.

ריחני

תוספות

והא שבת מחייב בפאה חייב נמי במעשר. הוי מצי לאתויי הא דתנא במס' *(שביעית) (פ"ז) ומייתי לה בפ"ק דמסכת ע"ז (דף ז:) השבת מתעשר זרע וירק ובהדיא תנן ומייתי בסמוך דשבת משנתנה טעם בקדרה אינה מטמאה טומאת אוכלין הא עד שלא נתנה מטמאה אלא דניחא ליה למפרך דרבי עקיבא אדרבי עקיבא: **התיאה**. פרש"י דהיינו סילה וקשה דלעיל אמר דססמיה לאדם וחייב במעשר וא"כ מטמא טומאת אוכלין והכא קאמר סילה אין מטמא טומאת אוכלין וי"ל דדוקא בתאר ססמייא לאדם או נמי ב' מינים הן: **אם** נקח בכסף מעשר מפני מה אין מטמא טומאת אוכלים כו'. וא"ת והא אמרינן בפרק בכל מערבין (עירובין כח:) קור נקח בכסף מעשר ואין מטמא טומאת אוכלין וי"ל דקור נמי אם שלקו וטגנו מטמא טומאת אוכלין ולכך אף קודם שליקה נקח בכסף מעשר מידי דהוי אבהמה וחיה דנקחות בכסף מעשר לפי שראויין לשחוט אבל טומאת אוכלים אין להם מחיים והכא פריך שפיר אי נקחת בכסף מעשר לפי שראויה אחר תיקון לאכילה אם כן יטמא טומאת אוכלים מיד שהרי בקל יכול לתקנה ומעתה יש עליה שם אוכל ולא דמי לקור שמחוסר שליקה וטגון ואי אין מטמא טומאת אוכלין לפי שאחר שתקון אינה ראויה בפני עצמה לאכילה אם כן גם לא יהו נקחות בכסף מעשר: **ולכתוב** רחמנא קשקשת כו'. וא"ת והיכי הוי ידעי מה קשקשת קודם שנכתב קרא דגלית ויש לומר דמקבלה הוה ידעינן להכי נמי ניחא לא ידעינן דהויא בקרן אלא מקרא דויעש לו צדקיהו בן כנענה קרני ברזל וגו' (ב"ק דף ב:) וא"ת ומנלן דבעינן תרוייהו אימא דטהור בחדא מינייהו או בהא או בהא עד שיפרט לך הכתוב יחדו וי"ל דומיא דסימני בהמה בעינן מעלת גרה ומפרסת פרסה מדאסר רחמנא חזיר וגמל: **כל** הטעון ברכה לאחריו טעון ברכה לפניו. וברכת טבילה דאמרינן בפ"ק דפסחים (דף ז:) דמברך אחר טבילה התם נמי דינה להיות לפניה אלא משום דגברא דלא חזי הוא: **ולבני** מערבא דמברכי כי מסלקין תפילייהו לשמור חוקיו. אומר ר"ת דעל תפילין לבד הוו מברכי לשמור חוקיו דקרא (שמות יג) ושמרת את החוקה הזאת למועדה ס"ל לבני מערבא דבתפילין כתיב כדאמר בירושלמי אבל ציצית כי קמסלק מעליו ליכא מאן דמברך ותפילין נמי דוקא כשמסלקן סמוך לשקיעת החמה שמחויב לסלקן כדאמר בהקומץ רבה (מנחות דף לו:) הניח תפילין לאחר שקיעת החמה עובר בעשה דכתיב ושמרת את החוקה והשמר דעשה עשה אבל לילות אע"ג דפטור בלילה ליכא איסור ואין חייב לסלקן ובשמעתין הוי מצי למימר לאתויי ציצית אלא דניחא למינקט ריחני משום דפסיקא דלכל ריחני אין מברך לאחריו ולדידן לא קי"ל כבני מערבא ולא מברכין אחר תפילין לשמור חוקיו דבפרק הקומץ רבה (שם דף לו:) מוכח דלילה זמן תפילין הוא דהכי סבר רב אשי התם ומדרבנן הוא דאסור שלא יישן בהן וקרא דושמרת מוקמינן לה דבחוקת הפסח הכתוב מדבר ואף על גב דשבת לאו זמן תפילין הוא מכל מקום אין מברך עליהם כשמסלקן ע"ש עם חשכה דאין חייב לסלקן דנפקא לן (שם) מלאות על ידך יצאו שבתות וי"ט שהן גופן אות*):

*) [ועי' תוס' ברכות מד: ותוס' סוכה מו. ד"ה אבל ותוס' מנחות לו: ד"ה ושמרת]

קדושי

עין משפט נר מצוה

[ת"ל מהרש"ם פ"ד מ"ה]

לב א מיי' פ"א מהל' טומאת אוכלין הל' ו:

לג ב ג מיי' פ"ז מהל' מעשר שני הל' ט:

לד ד מיי' פ"א מהל' טומאת אוכלין הל"ט:

לה ה מיי' פ"י מהל' בכורים הל"י [טוש"ע יו"ד סי' שלג סעי' יד]

לו ו מיי' פ"ז מהל' שמיטה ויובל הל"ב:

לז ז מיי' שם הל"ד:

לח ח מיי' פ"א מהל' מאכלות אסורות הל' כד סמג עשין קל טוש"ע יו"ד סי' פג סעיף ג:

לט ט מיי' פ"ג מהל' ברכות הל"ח:

מ י מיי' שם סמג עשין כז טוש"ע או"ח סי' כה סעי' ח וסימן רח:

רש"ל מ"ז

◆

תוספי הרא"ש

והא שבת דמחייב בפאה וחייב במעשר. תימה ולמה צריך לדק דיוקא והא תני ברייתא במס' שביעית ומייתי לה בפ"ק דע"ז השבת מתעשר זרע וירק [illegible]

[illegible]

לעזי רש"י

פיטרטר"א [פירטרא]. בן-חרצית (צמח).

קרו"ג. כרכום (קורטם?).

אייקרי"ן [אישודי"א]. קשקשים.

◆

מוסף רש"י

השבת. ירק שנותנין מעט בקדירה למתק בעלמא ולא לאכול, אנ"ט בלע"ז (כריתות לג.).

אין בה משום תרומה. כגון שלה משנתנה בקדירה והעלוה, אין בה עוד משום איסור תרומה, דהוה ליה כעץ בעלמא (שם).

כלה לחיה. לשון זכר, כמו (בראשית יח) עשו כלה, כלומר כלה האוכל (תענית ו:).

כלה לבהמתך. כמו (תהלים נט) כלה בחמה כלה ואיננו (שם).

אקשקשת סמכינן. דהא ליכא דלא סנפיר, כדמפי טגא, ומסנפיר לא סמכינן דהא דג טמא נמי יש לו סנפיר (חולין סו:).

הוה אמינא מאי קשקשת דכתיב סנפיר. הוה אמינא קשקשת הוא הפורח בהן ואתי לאכשורי דג טמא, כתב רחמנא תרוייהו למימרא דעל כרחך חד מינייהו הוי [illegible] (שם).

והשתא דכתב רחמנא כו'. ופרכינן והשתא דכתיבי תרוייהו, מגלן דקשקשת לבושא הוא. דמפרש תנא דמתניתין (שם סו.) קשקשין אלו הקבועין בו, על כרחך מהאי קרא מיפשטא, ושריון קשקשים וגו'. וכיון דפשיטא לן דקשקשת הוא לבוש, ליכתוב קשקשת לחודה, דהא עלה סמכינן, והשתא ליכא למימר הוה אמינא מאי קשקשת סנפיר (שם סו:).

לאתויי מצות. אין מברכין כשמסלקין תפילין וציצית ושאר מקיימת שופר ולולב (ברכות מד:).

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' בפאה מחייב במעשר כצ"ל ותיבת וחייב נמחק: (ב) רש"י ד"ה לכמך וכו' ועיקרו שבתו הם מטבילין כל: (ג) ד"ה אקשקשת וכו' לו קשקשת יש לו סנפיר כצ"ל:

◆

גליון הש"ס

גמ' הוה אמינא מאי קשקשת סנפיר. עי' חולין כד ע"ב תוס' ד"ה לאשמעינן כסה"ד:

א) חסר כאן וצ"ל מפני מה אינן מטמאין טומאת אוכלין ואי אינן מטמאין טומאת אוכלין לפי שאחר התקון אינן ראויין וכו'.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones